

ДЗЕЙНАСЦЬ ГАЛОЎНЫХ СУДОЎ НА БЕЛАРУСКІХ ЗЕМЛЯХ

У пачатку XVIII ст. на беларускіх землях, якія ўвайшлі ў склад Расійскай імперыі ў выніку падзелаў Рэчы Паспалітай, захоўвалася значнае своеасаблівае дзеючыя крыніцы права і праварэалізацыйнай практыкі. Нягледзячы на працэс паступовага выціскання мясцовых прававых асаблівасцей, расійская цэнтральная ўлада пры правядзенні шырокай сістэматызацыі імперскага заканадаўства ў некаторай ступені прызнавала самастойнасць і своеасаблівае прававога рэгулявання.

У гэты перыяд на тэрыторыі Беларусі дзейнічалі: Галоўныя суды, градскія, павятовыя земскія, межавыя, экздзівізарска-таксатарскія.

Судом другой інстанцыі ў губернях Беларусі з'яўляўся Галоўны суд. Галоўныя суды аднаўляліся ў Беларусі на падставе мясцовых законаў. У склад Галоўнага Суда выбіраліся па два чалавека ад кожнага павета. Члены гэтага суда самі з свайго асяроддзя абіралі старшыню. Аднак у рэчаіснасці пры аднаўленні Галоўных судаў у Беларусі і пазней пры іх дзейнасці дапускаліся істотныя адхіленні ад нормаў мясцовага права. Галоўны суд быў падзелены на дэпартаменты крымінальных і грамадзянскіх спраў. На чале кожнага дэпартаменту стаяў старшыня, таксама ў яго ўваходзілі засядацелі і два саветнікі, прызначаныя на гэтую пасаду. Членамі і засядацелямі Галоўнага суда маглі быць толькі дваране.

Галоўны суд ажыццяўляў сваю працу ў форме пасяджэнняў, збіраючыся на каденцыі ва ўстаноўленыя тэрміны. На сесіі не толькі разглядалі справы, што былі прысланы на апеяльчыю, але і вырашалі шэраг іншых пытанняў, у прыватнасці тыя, якія тычыліся адміністрацыйнай дзейнасці.

І дэпартамент Галоўнага суда ў якасці суда другой інстанцыі разглядаў справы аб забойстве, рабаванні, разбоі, падпале, збіцці, пераходзе з уніяцкай веры ў праваслаўную і мноства іншых. Пакарання па гэтай катэгорыі спраў прызначаліся суровыя: цялесныя пакаранні, ссылка на катаргу. І дэпартамент Галоўнага суда не толькі разглядаў крымінальныя справы ў якасці апеяльчыха суда, але і дзейнічаў як суд першай інстанцыі. Круг крымінальных спраў, якія падлягалі разгляду Галоўным судом, пасля далучэння Беларусі да Расіі быў некалькі звужаны. Гэта тлумачыцца тым, што царскі ўрад на тэрыторыі беларускіх губерняў імкнуўся ўзмацніць ролю і значэнне органаў паліцыі, якія ствараліся на аснове агульных законаў Расійскай імперыі.

І дэпартамент Галоўнага суда пры вынясенні рашэнняў па сутнасці справы выкарыстоўваў як нормы мясцовага права, так і агульнарасійскія законы, але ў выкананні рашэнняў кіраваўся толькі агульнымі законамі Расійскай імперыі, у прыватнасці нормамі закона ад 7 лістапада 1775 г. «Учреждение для управления губерний».

II дэпартамент Галоўнага суда разглядаў ўсе грамадзянскія справы, якія паступалі на апеляцыю з ніжэйшых судаў.

Апеляцыі ў Галоўны суд падаваліся ў тэрміны, якія былі прадугледжаны нормамі Статута 1588 г. Гэта значыць, што асоба, не задаволеная рашэннем павятовага земскага суда, магла падаць скаргу на працягу шасці тыдняў з моманту вынясення рашэння.

Варта адзначыць, што II дэпартамент выступаў і ў якасці суда першай інстанцыі. Акрамя чыста судовай дзейнасці, Галоўны суд выконваў і адміністрацыйную.

Такім чынам, Галоўныя суды ў Беларусі, адноўленыя у канцы XVIII ст. пасля далучэння яе да Расіі, мелі вызначаныя законам склад і структуру, якія некалькі адрозніваліся ад ранейшых.

Н.А. Плещенко

БГЭУ (Мінск)

ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО СУВЕРЕНИТЕТА

В условиях нынешней международной обстановки актуальность обеспечения государственного суверенитета не ставится под сомнение.

Закрепление и обеспечение государственного суверенитета должно иметь место как на конституционно-правовом уровне, так и на международном. Внутригосударственное право должно иметь четкую позицию в области защиты суверенитета государства, его обеспечения, создавать все необходимые гарантии и условия для его осуществления.

Утверждение о том, что международные договоры ограничивают суверенитет государства, несостоятельно — хотя бы потому, что участие в международных договорах и соглашениях — это проявление его деятельности.

Несмотря на то, что многие демократические государства, например европейские, признали возможность взаимного ограничения суверенитета в интересах развития международной интеграции, совместного решения экологических проблем, экономики, обороны и т.д., мы полагаем, что международные союзы и организации должны способствовать экономическому, политическому, культурному развитию стран-участниц, а не преследовать цель ограничения, ущемления прав государств.

Следует помнить, что суверенные государства вправе в любой момент прекратить свое членство в международной организации, соответственно надгосударственность последней носит относительный характер.

Для обеспечения суверенитета страны необходимо:

1. На теоретико-правовом уровне:

- определить круг необходимых гарантий суверенитета, отражающих совокупность материальных, организационных и правовых усло-